

Rapport 2022:9

En utvärdering av avtrappningen av jobbskatteavdraget

Den 1 januari 2016 höjdes marginalsikten med tre procentenheter för dem som tjänade över ca 50 000 kronor i månaden. Dingquan Miao, Håkan Selin och Martin Söderström har analyserat hur skattehöjningen påverkade arbetsinkomsterna.

Marginalskatter påverkar drivkrafter

Marginalskatten anger hur mycket skatt man betalar på en inkomstökning. Om marginalskatten höjs från en redan hög nivå finns en risk att statens skatteintäkter snarare minskar än ökar. Den intäktsökning som skulle följt av en högre skattesats riskerar då nämligen att urholkas när drivkraften att jobba minskar. Om folk till exempel jobbar mindre för att undvika den höga marginalskatten finns helt enkelt inte lika mycket inkomst att beskatta. Hur känsliga individer med höga inkomster är för förändringar i marginalskatt är därför en central fråga för den ekonomiska politiken.

Reformering av jobbskatteavdraget 2016

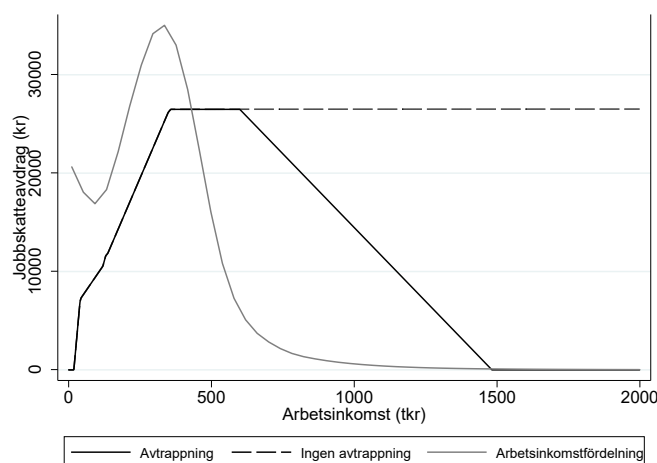
Miao, Selin och Söderström studerar en skattehöjning för högvärlöna, nämligen den avtrappning av jobbskatteavdraget som infördes 2016.

Jobbskatteavdraget är en skattereduktion för arbetsinkomster. Avdraget är olika stort för olika lönenivåer och det når sin maximala storlek vid medelinkomster. Den 1 januari 2016 infördes en avtrappning av avdraget för dem som tjänade över cirka 50 000 kronor i månaden. Förändringen innebar att gruppens marginalskatt höjdes med tre procentenheter. Det betyder att för varje ytterligare intjänad hundralapp får skattebetalaren efter reformen behålla tre kronor mindre efter skatt. Behållningen efter skatt (1-marginalskatten) minskade med ungefär 7 procent.

Figur 1 illustrerar 2016 års jobbskatteavdrag, med (heldragen) och utan (streckad) avtrappning.

Figuren visar också hur stor del av befolkningen som befann sig vid en viss inkomstnivå (ljusgrå).

Figur 1 Jobbskatteavdrag 2016 med och utan avtrappning.

Jämför olika inkomstgruppers utveckling före och efter reformen

Befolkningen i åldern 20–65 år rangordnas efter arbetsinkomster och delas upp i 100 lika stora percentilgrupper. Den hundradel av befolkningen som har högst arbetsinkomster kallas percentilgrupp 100, den näst högsta 99 o.s.v.

De fem högsta percentilgrupperna (95–100) påverkades av skattehöjningen, och definieras därför som 'behandlingsgrupp'. De jämförs med en kontrollgrupp (percentil 88–95) som inte påverkades av avtrappningen utan hade kvar samma jobbskatteavdrag som tidigare. Inkomstutvecklingen i de två grupperna följs 2012–2018, fyra år före och tre år efter reformen. Denna ansats kallas för difference-in-difference-metoden.

Inkomsterna för höginkomsttagare minskade till följd av reformen

Figur 2 visar genomsnittlig logaritmerad arbetsinkomst i behandlingsgruppen (heldragen) och kontrollgruppen (streckad) 2012–2018.

Grafen illustrerar, något förenklat, den procentuella inkomstutvecklingen i de två grupperna. Inkomsterna är normaliserade så att nivån på den logaritmerade arbetsinkomsten är noll i båda grupperna år 2015, dvs. året före reformen.

De logaritmerade inkomsterna utvecklas anmärkningsvärt likartat under de år som föregick reformen. Reformåret 2016 uppstår ett synligt gap mellan de två linjerna, och behandlingsgruppen som fick högre marginalskatter minskade sina arbetsinkomster relativt kontrollgruppen. Glappet förstärks tydligt mellan 2016 och 2017 då skattereformen kan antas få genomslag på individens beteenden.

Den relativa skillnaden mellan behandlings- och kontrollgrupp tycks sedan stabiliseras mellan 2017 och 2018.

Skattebaselasticiteten

Om vi antar att de två gruppernas inkomst hade fortsatt utvecklas parallellt i frånvaro av 2016 års avtrappningsreform, så kan skillnaden mellan de två linjerna efter reformen tolkas som en kausal reformeffekt.

Reformeffekten motsvarar en skattebaselasticitet – hur mycket skattebetalarna reagerar på en skatteförändring – på 0,13. Det innebär att skattebasen (arbetsinkomsten) ökar med 0,13 procent om behållningen efter skatt (1-marginalskatten) ökar med en procent. Storleken på elasticiteten är ungefär i linje med tidigare studier på nordiska data.

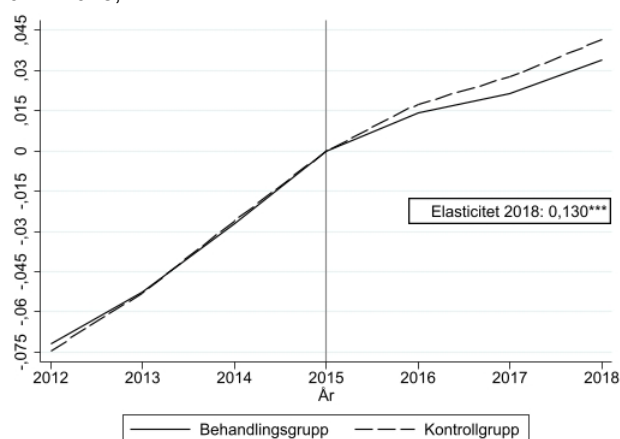
Skattebaselasticiteten blir högre om skattebetalare som ligger närmast starten på avtrappningsintervallet exkluderas. För dem som tjänar strax över/under 50 000 kronor är skatteändringen mindre tydlig. Effekten bland höginkomsttagarna är emellertid överraskande tydlig med tanke på att skattehöjningen var ganska liten.

Möjliga mekanismer

Vad kan det bero på? Det är dessvärre inte möjligt att i datamaterialet skilja mellan om behandlingsgruppen främst gått ner i arbetstid eller ner i lön.

Nedgången beror enligt Miao med flera sannolikt inte på att fåmansbolagsägare i ökad utsträckning omvandlar sina arbetsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster, och inte heller att löntagare växlar lön mot pensionsförmåner.

Figur 2 Inkomstutveckling i behandlings- och kontrollgrupp, 2012–2018, samt beräknad skattebaselasticitet

Not: Figuren visar utvecklingen av logaritmerad arbetsinkomst i behandlingsgrupp (percentilerna 96–100) och kontrollgrupp (percentilerna 88–95).

Om rapport 2022:9

IFAU Rapport 2022:9 är skriven av Dingquan Miao (Linnéuniversitet), Håkan Selin (IFAU, UCLS och UCFS) och Martin Söderström (IFAU och UCLS). Rapporten är en sammanfattning av IFAU Working Paper 2022:12. För mer information kontakta Håkan Selin på hakan.selin@ifau.uu.se, alternativt 018-471 60 63.

För den intresserade finns fler rapporter på ämnet skatter på www.ifau.se:

Rapport 2019:19 "Skillnad på marginalen" av Spencer Bastani och Håkan Selin

Rapport 2008:28 "Hur påverkas inkomsterna av skatteförändringar?" av Bertil Holmlund och Martin Söderström

Rapporten i korthet summerar utvalda rapporter från IFAU. Om din organisation vill prenumerera på tryckta exemplar, skicka dina kontaktuppgifter till ifau@ifau.uu.se. Ange "prenumeration RIK" i ämnesraden.